

Kas ir medības? Definīcija.

Kādi ir medību vēsturiskā (evolucionārā) nozīme? Ieguvumi.

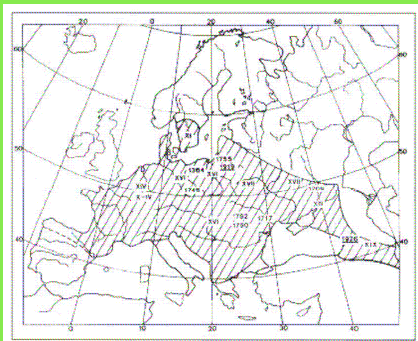
Kurā brīdī un kāpēc medības kļuva par apdraudējumu savvaļas sugām?

- Kāpēc cilvēki medī?
- Kādas ir medības?
- Kāds ir rezultāts?

pirmatnējo cilšu sabiedrība → agrārā sabiedrība → industriālā sabiedrība → post-industriālā sabiedrība

400-450 000 gadu p.m.ē.

21. gadsimts

Range of European bison in Holocene and early historical times (shaded area). Roman and Arabic numerals mean respectively century or year of the last bison record in a given part of the range (source: compiled from Hepiner et al. 1966, Flerov 1979, Kirikov 1979; Pucek 1986, Bauer 2001) From: Pucek Z. (2004): IUCN Status Survey and Conservation Action Plan European Bison

Baltvācu muižnieku medības Latvijā

Medību pils?

Muižas pārvaldnieks piebaldzēns, arī cesvainietis Fridrihs Ažiņš (1879.-1969.) savās atmiņās raksta:

“Tad vēl Cesvainē tika pieredzēts, ka no lielām medībām, kurās piedalījās tik vietējie muižnieki, pārveda nošautus 12 staltbriežus – briežus un rindā nolika pils priekšā.”

“Cik zināms, tad īpaši lāču un aļņu medībās muižnieki arvien aicinājuši līdzī arī dažus saimniekus, kas bijuši mednieki. Medību tiesību jautājums ienes asākas attiecības vietējā dzīvē vienīgi pēc tam, kad 1863. g. 20. sept. tiek izdots Baltijas provinču tiesību likums, kura § 883 nosaka, ka, pārdodot mājas zemniekiem īpašumā, medību un zvejas tiesības paliek muižai.... Radītie asumi bija noskārstami vēl līdz pirmā pasaules kara laikam.”

Prof. Dr. Arvīds Kalniņš, 1943, “Medniecība”, Rīga: Latvju Grāmata

Lai bij grūti, kam bij grūti,
Grūt' nabaga ģeģerim:
Es nošāvu tūkstošiem,
Nevar kungus piepildīt.

Pieci brieži jūru brida,
Otri pieci Aiviekstīn';
Kaut es būtu to zinājsi,
Celtu simtu mednieku.

Vakar briedis ragā pūta,
Aiz Pededzes siliņā;
Šodien, briedīt, tavi ragi
Mana kunga kultītē.

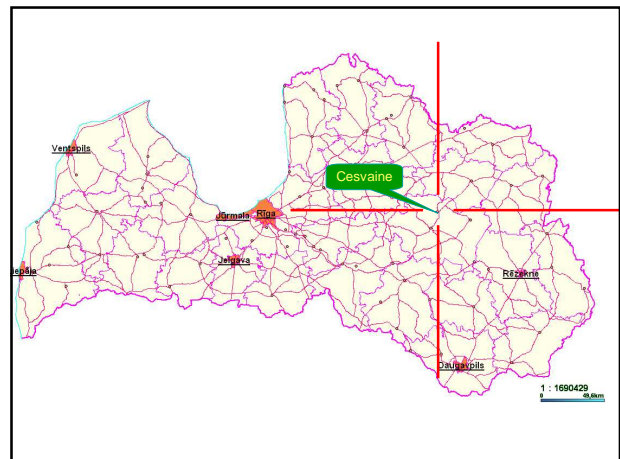
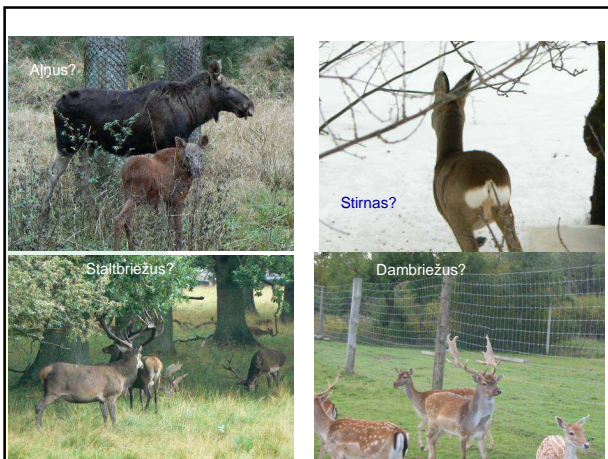
Briedi, briedi platim raqim,
Neej pāri ezeram:
Viņu pusi taures pūte,
Tuvi nāce medenieki.

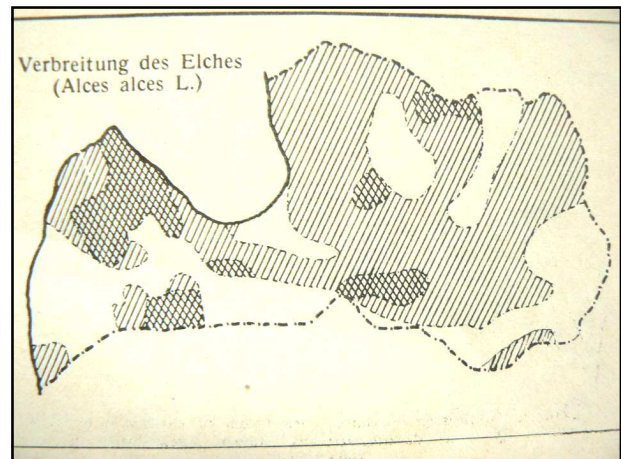
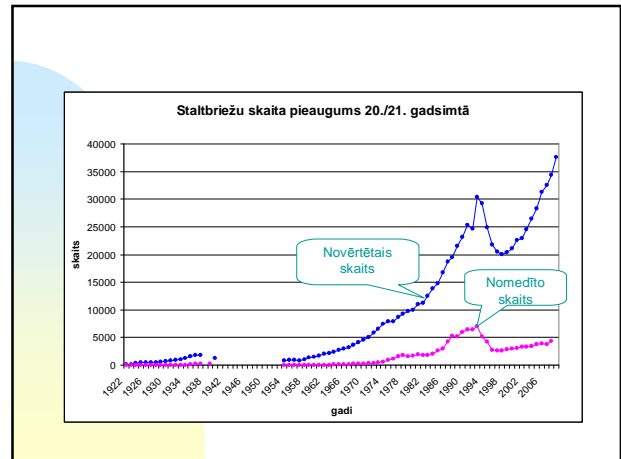
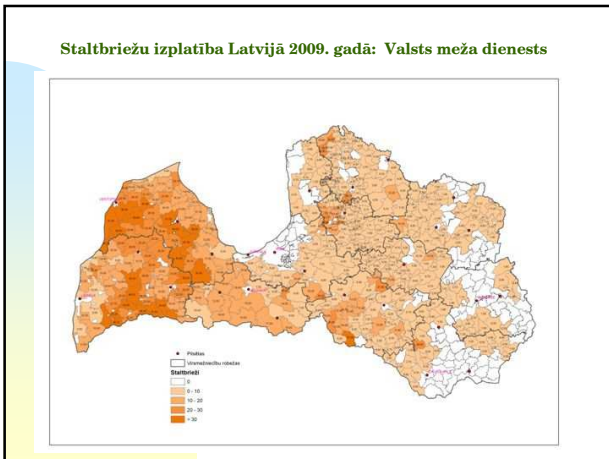
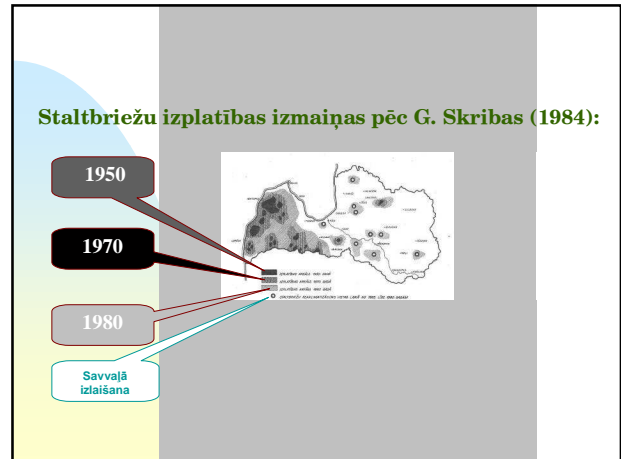
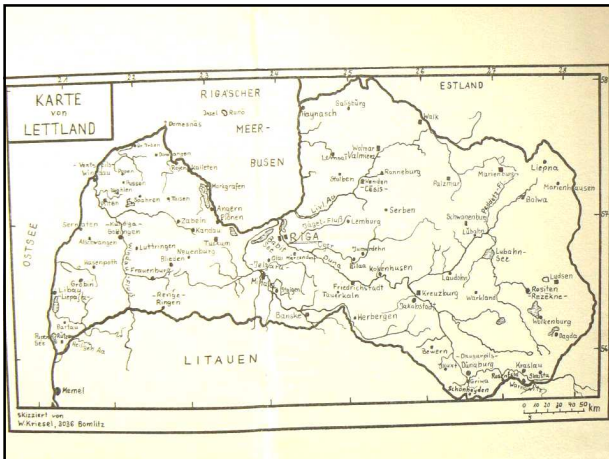
Briedis pūta vara tauri
Diža meža maliņā;
Kā briedītis nepūtīs,
Viņam berni Vāczemē.

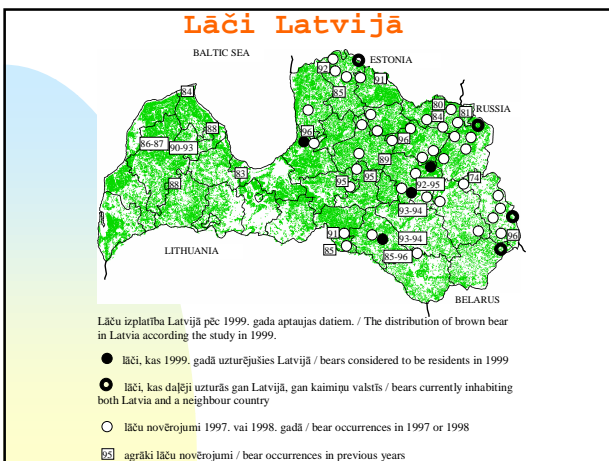
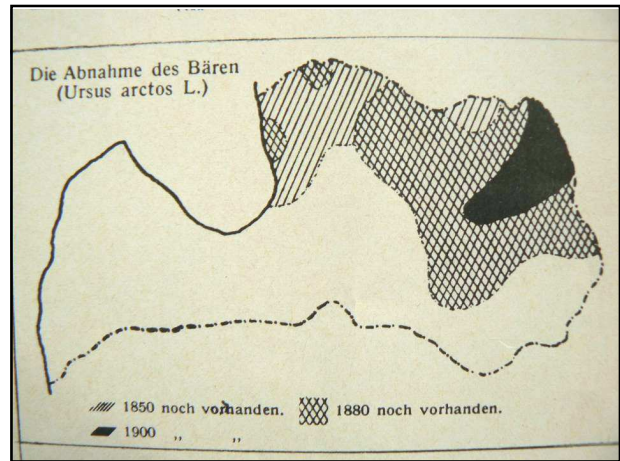
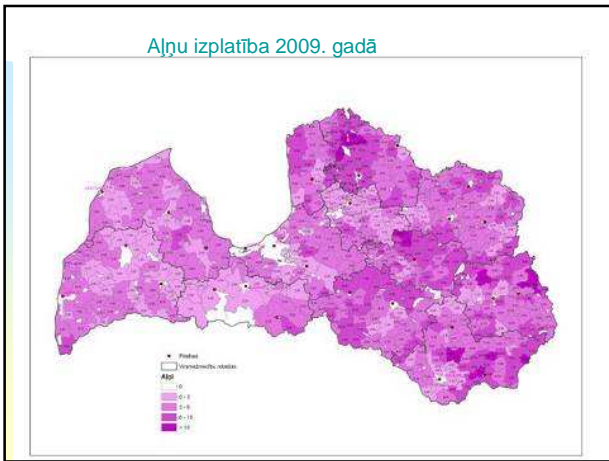
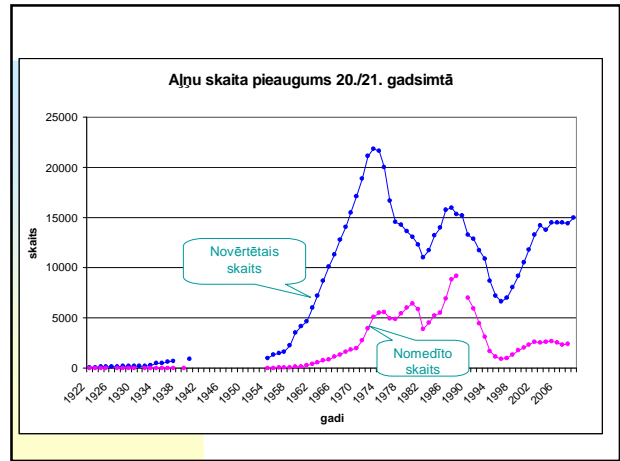
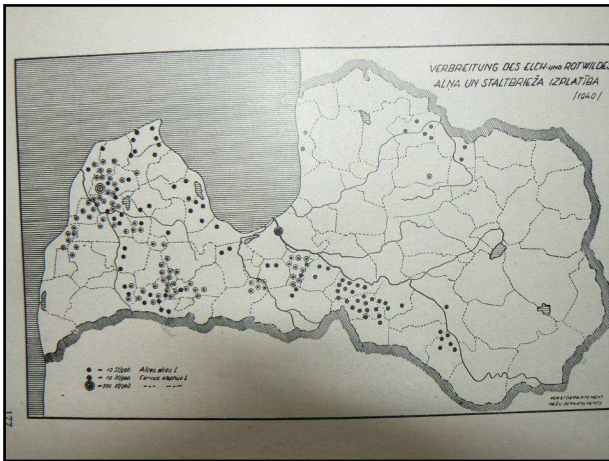
Ai briedīti, staltainīti,
Neej mūsu priedājā:
Tur aizgāja medenieki,
Brieža gaļas meklētāji.

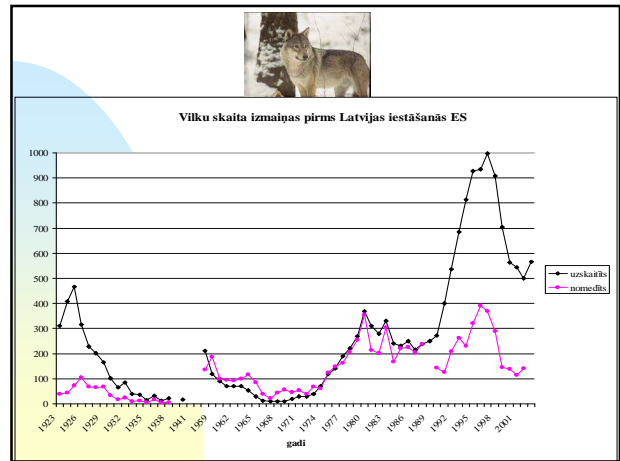
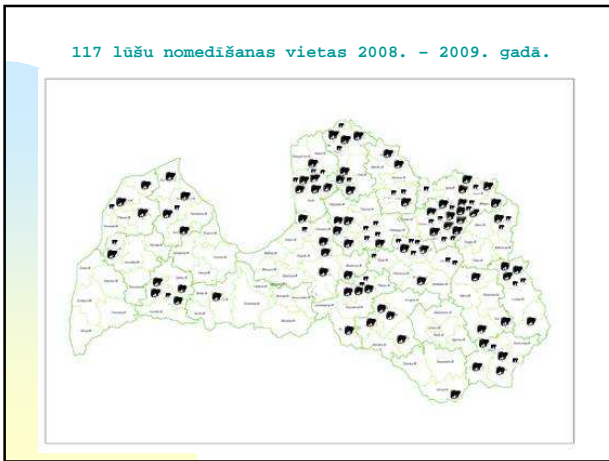
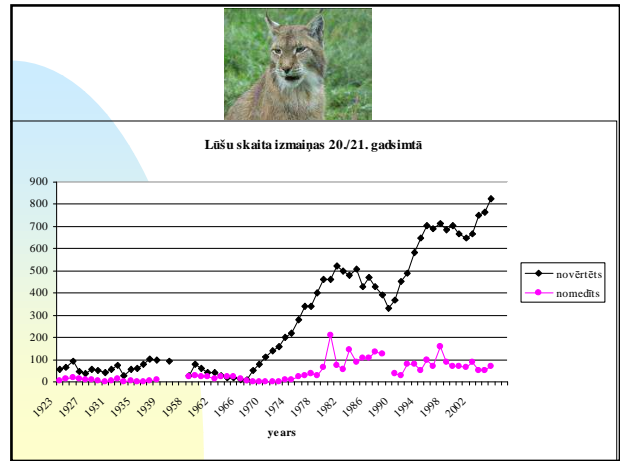
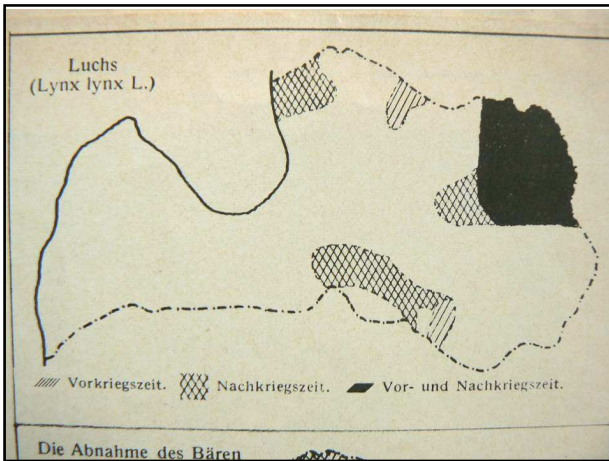
Latviešu tautasdziesmas
DABA UN DARBS

The infographic discusses the impact of wild boars on agriculture and the relationship between farmers and hunters. It includes sections for Introduction, Methods, and Take home message. The introduction notes that wild boars cause significant damage to crops and livestock, leading to conflicts between farmers and hunters. The methods section describes the use of traps and hunting techniques. The take home message emphasizes the need for cooperation and communication between farmers and hunters to manage the wild boar population effectively.

ОХОТНИКИ ПРОИЩЕЛ

ПРОДУКЦИЯ ОХОТНИЧЬЕГО ХОЗЯЙСТВА

И. СТАВРОВСКИЙ. 10000 леточного охотничьего промысла на территории Б. М. Жукова.

Республика, декада	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
СССР	78,1	86,4	104,0	121,0	141,0	161,0	181,0	201,0
Латвия	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8
Украина	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8
Беларусь	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8
Итого по СССР	80,3	88,8	106,6	123,8	143,0	163,1	183,4	203,6

Latvijas medību fauna un tās resursi:

- medību tradīcijas
- esošais faunas sastāvs
- praktiskā nozīme
- starptautiskās saistības

Medību likums

Medību noteikumi

Medījamie zīdītāji: 17 sugas

aļņi, staltbrieži, stirnas, meža cūkas, bebri, vilki, lūši, lapsas, jenotsuņi, āpši, meža caunas, seski, Amerikas ūdeles, ondatras, vāveres, baltie zaķi, pelēkie zaķi + akmeņu caunas

Medījamie putni:

mežņu gaiļi un rubeņi, raķeļi, mežirbes, slokas, ~~mērkaziņas~~, savvaļas pīles (ligzdojošās un rudenos caurceļojošās), izņemot dažas, piem., sāmsalas dižpīli, lauči, ~~ūdensvistiņas~~, sējas un baltpiers zosis, lauku un mājas baloži, ~~kraukļi~~, pelēkās vārnas, žagatas

+ fazāni, Kanādas zosis, meža zosis

Īpaši aizsargājamas sugas saistībā ar medībām:

- lāči (BD II, IV pielikums)
- ūdri (BD II, IV pielikums)
- lūši (BD IV pielikums)
- vilki (BD V pielikums)
- bebri (BD V pielikums)
- meža caunas (BD V pielikums)
- seski (BD V pielikums)
- baltie zaķi (BD V pielikums)
- medņi (PD)
- rubeņi (PD)
- mežirbes (PD)
- laukirbes (PD)
- baltirbes (PD) (Iudz 2003.!)
(medījamos gājputnus uzskaita tikai nomedītus)

Aizsargātā suga	Uzskaitē uz 2002. gada 1. aprīli																							
	Aļņi		Staltbrieži		Sīmas		M. cūka	Lūši	Lapsas	Zaķi	Bebri	Ūdri	Varona	Āpši	Seski	Vāveres	Ā. ūdeles	Ondatras						
	Būļi	Govas	Taļi	Būļi	Govas	Taļi	Ādi	Kazas		pelēkie	baltie													
Aizsargātā	250	324	151	143	581	261	1359	1503	28	68	371	281	814	1972	353	639	864	231	322	1154	0	545	142	
Māksliski	189	271	185	112	161	85	1407	2168	714	9	46	1010	970	948	1612	288	388	778	262	423	1728	0	785	31
Būļi	193	221	151	24	32	15	932	1032	678	21	35	855	907	530	1124	170	388	572	112	74	934	0	227	22
Bebri	78	93	42	257	349	184	1015	1449	551	3	8	1045	886	210	1275	188	328	764	286	115	1065	0	341	332
Āpši	242	297	180	319	410	225	1680	2034	1502	0	24	1555	1539	880	3017	547	558	1259	512	423	1844	0	1207	101
Seski	121	176	88	195	123	58	1389	1735	595	1	5	1284	1295	431	2163	211	873	815	285	389	763	0	388	18
Ūdri	21	21	22	228	303	173	744	954	743	10	11	949	952	768	1351	2147	458	412	381	335	532	0	585	276
Vāveres	131	182	114	99	168	98	828	1318	636	8	47	722	862	722	1988	275	234	728	238	248	1187	0	477	114
Ondatras	210	280	158	295	403	196	1725	2229	1218	13	18	1341	1125	835	2444	394	824	1494	498	763	1421	0	997	26
Māksliski	53	63	37	200	287	169	637	838	425	1	2	653	476	177	1128	67	197	358	138	94	621	0	288	318
Ā. ūdeles	190	227	161	39	40	22	1182	1417	688	42	20	1035	1051	654	3804	271	989	697	445	585	1338	0	978	115
Ondatras	110	127	61	244	1327	142	1522	1734	1172	11	41	1162	522	355	3089	331	519	808	682	237	1376	0	843	408
Lapsas	251	278	193	514	615	368	2454	3338	2389	43	30	1600	1150	2889	2851	275	633	1210	694	374	1594	0	417	151
Mežirbes	282	338	211	85	98	63	1145	1275	1138	3	46	1037	877	742	1103	165	308	948	294	464	1687	0	588	8
Žagatas	178	228	133	11	19	8	1370	1796	857	34	24	755	806	518	1643	387	588	888	182	379	883	0	522	34
Mežņi	335	451	256	254	344	143	2052	2340	2031	13	46	1873	1571	1757	3088	1007	1721	483	657	2596	1	1333	154	
Mežirbes	113	158	93	157	243	131	794	1172	562	21	11	1515	679	308	1052	165	372	635	284	258	742	0	508	25
Mežirbes	85	116	85	37	53	22	835	1353	782	21	11	803	853	320	574	382	758	618	282	178	713	0	678	114
Mežirbes	114	159	105	29	58	28	1023	1521	434	26	13	1481	1411	733	2844	557	840	835	280	685	1183	1	1078	488
Mežirbes	228	246	138	205	290	140	1722	2355	1655	3	7	1348	1088	588	2524	247	388	814	284	243	1584	0	755	381
Mežirbes	94	100	59	592	669	366	1670	1804	1384	21	24	911	892	247	2293	333	489	789	558	364	1138	0	864	694
Mežirbes	208	250	141	673	1186	471	1388	1838	2396	13	22	1188	719	324	1261	224	493	877	479	241	1537	0	478	77
Mežirbes	124	151	109	437	692	289	1524	2288	1619	4	6	1154	653	105	2344	637	388	944	514	353	1222	0	1032	444
Mežirbes	262	301	178	148	200	110	1274	1745	1227	22	52	919	985	510	2008	389	383	737	279	465	1313	0	844	245
Mežirbes	188	237	138	141	221	100	1378	1818	1284	19	38	1626	719	401	1584	251	371	610	288	220	861	2	420	210
Mežirbes	185	192	148	1651	1666	787	910	1086	2119	59	48	1192	638	385	1493	187	633	958	368	165	2196	0	468	285
Kopā	4474	5473	3341	7287	10302	5179	34293	45454	30448	498	668	28287	24485	13888	52753	7871	14077	21954	8839	8054	33417	4	18132	5458
Pielikumi	13291			22969			78747																	

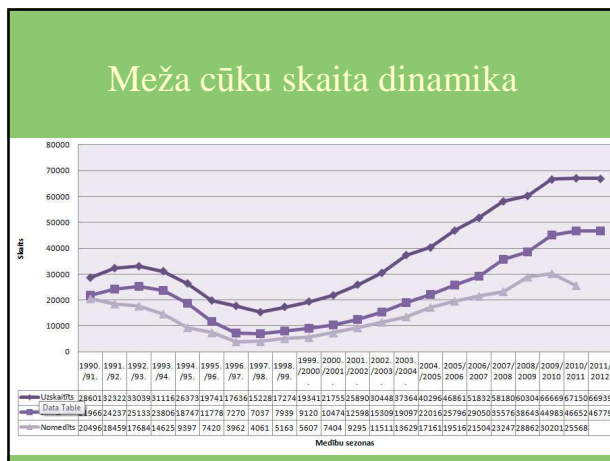
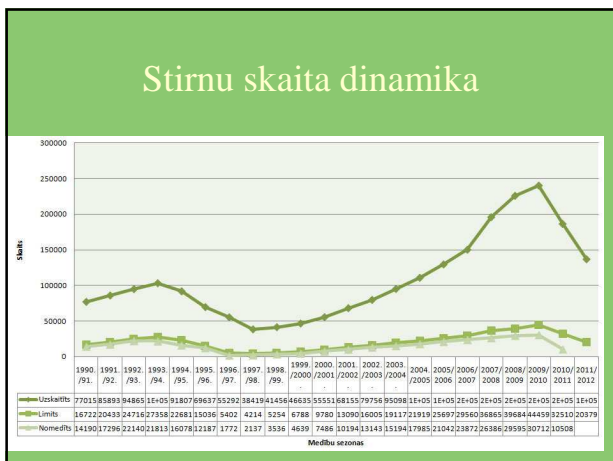
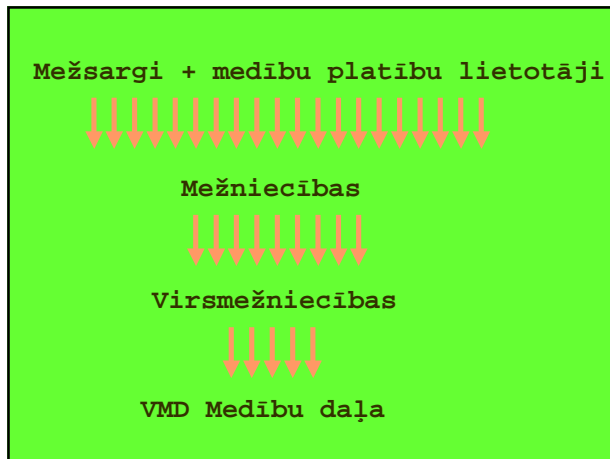
Limita jēga (kopš 1995.):

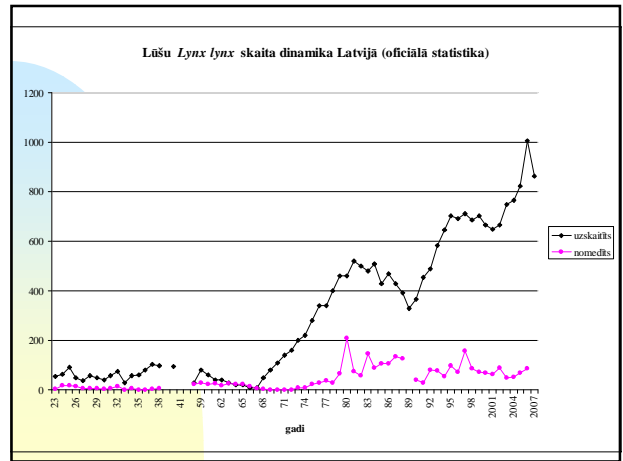
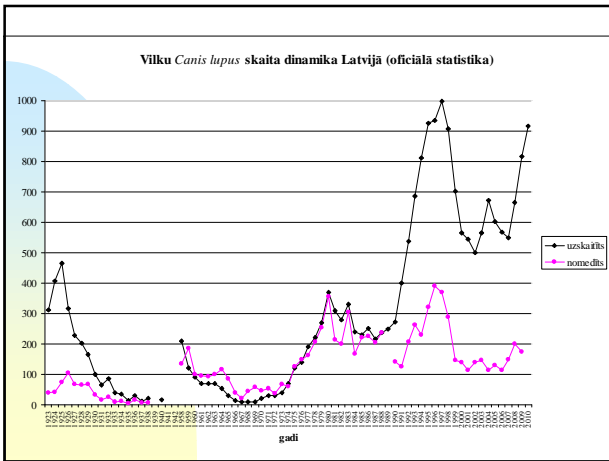
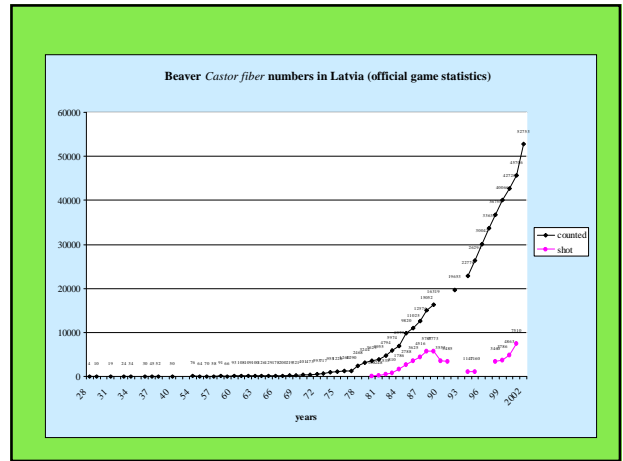
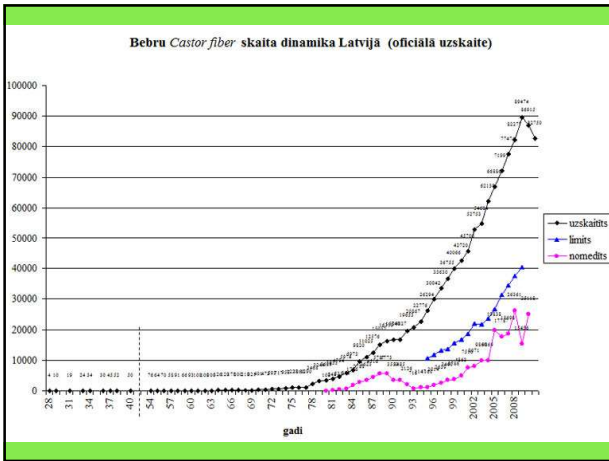
- Aizsargāt sugas no pārmērīgas izmantošanas;
- Sadalīt vērtīgu un ierobežotu resursu.

ƒ – nodrošināt ilgtspējīgus procesus gan dabā, gan tautsaimniecībā

Medņu uzskaitē 2002. gadā

Virsmēzniecības	Uzskaitē			Medņu medības		
	gaļi	vistas	riesti	aļļaujas	nomedīts	līmits nāk. sezonai
Aizkraukle	87	118	25	7	2	12
Alūksne	245	293	66	32	21	35
Balti	244	240	48	?	6	21
Bauska	12	8	3	1	1	2
Cēsis	46	79	9	?	3	4
Daugavpils	3	5				
Dobele	79	117	23	8	2	8
Gulbene	45	40	16	?		3
Jēkabpils						
Jelgava						
Krāslava	2	2	1			
Kuldīga	123	164	43	12	2	12
Liepāja	9	11				
Limbaži	119	121	21	11		14
Ludza	83	85	10	?	1	13
Madona	138	105	30	14	5	14
Ogre	37	57	9	2	1	3
Preiļi						
Rēzekne	22	19	18	4	1	2
Rīga	41	76	4	?	1	1
Saldus						
Talsu	238	302	41	?	15	22
Tukuma	1	1				
Valkas	173	256	31	14	6	17
Vaiņmieras	52	56	13	5	1	5
Ventspils	297	406	?	30	12	?
Kopā	2096	2561	412	140	80	188
Pavisam gaļi + vistas	4657					

Kāpēc nav iespējams saskaitīt precīzi?

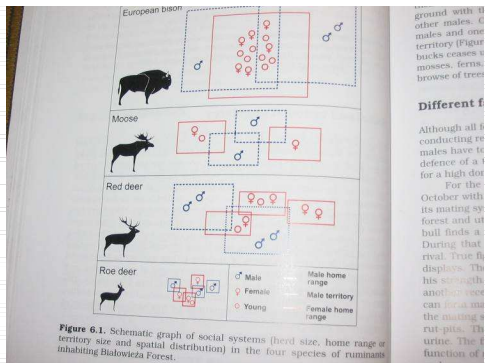
Ja nav zināms, cik atstāto pazīmju atbilst vienam indivīdam, tad rezultāts ir nevis dzīvnieku skaits, bet daudzuma (blīvuma) indekss. Indeksi jāsalīdzina ar indivīdu uzskaiti un laika apstākļiem.

Kāpēc nav iespējams saskaitīt precīzi?

- Skaitīšanas brīdī trūkst kādas vecuma vai dzimuma grupas. Tas netraucē, ja savstarpēji salīdzina vietas vai laikus ar vienādu ietekmi – sistemātiskās kļūdas.

Piemēram, Latvijā uz 1. martu vai aprīli nav teļu, visu sīvēnu u.c. mazuļu.

Ikvienas sugas eksistences pamatnosacījums ir atbilstoša populācijas struktūra

Kāpēc nav iespējams saskaitīt precīzi?

- Uzskaites veicēju nevienāda rīcība – svarīgi dot precīzas instrukcijas, vai uzskaitē jāveic vienam cilvēkam.

Piemēram, ziemas ekskrementu uzskaitē dažkārt neskaita soļus.

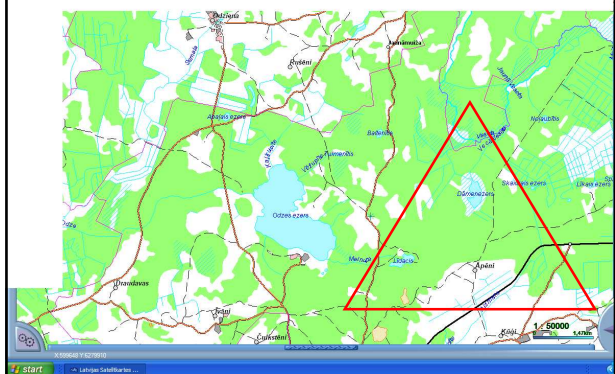
- Vienmēr no kļūdu samazināšanas viedokļa labāk ir vairākas uzskaites nelielā platībā nekā dažas vai viena uzskaitē lielā platībā.

- Parauglaukumu izvēle. Nejausības princips nav piemērots, ja populācijai ir nevienāds blīvums – dažādos biotopos vai areāla daļās.

Kāpēc nav iespējams saskaitīt precīzi?

- Visbiežākā kļūda – pārbauda *tikai* vietas, kurās suga parasti ir sastopama. Tā nevar noskaidrot kopējo skaitu.
- Pastāvīgi uzskaites laukumi labāki nekā katrreiz no jauna izvēlēti.
- Transektu uzskaites – problēmas ar platību. Ja nav zināma platība – blīvuma indekss, nevis skaits.

Trīsstūra maršrutu uzskaitē

iezīmēšanas – atkārtotas noķeršanas metode

Ja iezīmē un atbrīvo 100 indivīdus, pēc tam noķer vai nometī 100, starp kuriem ir 20 iezīmēto (1/5), tas nozīmē, ka iezīmētie indivīdi ir sajaukušies ar piecas reizes lielāku indivīdu skaitu. Tātad kopā ir 500 indivīdu.

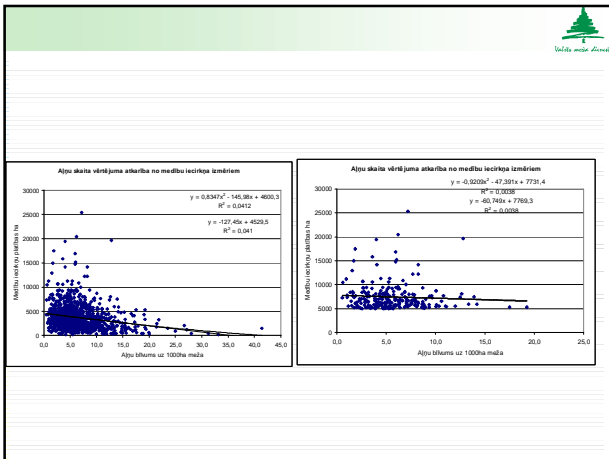
Petersena (Petersen 1896) jeb Linkolna (Lincoln 1930) indekss

$$N = n_1 * n_2 / m$$

kur n_1 – iezīmēto indivīdu skaits
 n_2 – noķerto indivīdu skaits
 m – iezīmēto indivīdu skaits starp noķertajiem

Tieša dzīvnieku uzskaitē

- Uzskaitē ar starmešiem. (Jānosaka uzskaitītā platība.)
- Uzskaitē, nosakot bēgšanas attālumu (*piem. stirmām Burjatija (Smirnov 1974), noejot 715 km un izceļot 289 stirmas, noteikts, ka atklātā vietā bēg pa 520m, skrajā mežā 87m, biežā mežā 60m*)
- Uzskaitē no gaisa.
- Novērojumi barošanās vietās. (mežacūkas līdz 70% no populācijas)
- Uzskaitē pie midzeņiem. (bebri vasaras sākumā – vecuma grupas, populācijā ~ 10% dzīvnieku ārpus ģimenēm)
- Uzskaitē ar dzīšanu (jāzina platība).
- Pilnīga izmedīšana (nav iespējama ar vienreizēju akciju).

r – korelācijas koeficients, n – iecirkņu skaits, * - būtiska korelācija

Iecirkņu platības (ha)	Aļi		Sūlbrieņi		Sīmas		Meža cūkas	
	r	n	r	n	r	n	r	n
visas	0.203	1032	0.197	910	0.347	1243	0.095	1187
100 – 25000			0.189	905	0.376	1220	0.225	1179
200 – 25000			0.175	897	0.379	1204	0.221	1168
500 – 25000	0.169	1005	0.145	865	0.341	1116	0.202	1106
1000 – 25000	0.148	947	0.116	800	0.322	1026	0.165	1022
2500 – 25000	0.082	644	0.089	519	0.259	669	0.125	668
5000 – 25000	0.062*	230	0.093*	176	0.254	223	0.129	225

Netiešas uzskaites metodes – atstāto pazīmju uzskaitē

- Uzskaitē pēc pēdām sniegā (lenkšanas metode, diennakts gājiena garuma metode).
- Uzskaitē pēc ekskrementiem.

Nepieciešamais uzskaišu (parauglaukumu) daudzums, lai konstatētu izmaiņas populācijā 10 gadu laikā (Gibbs 2000)

Uzskaites gada laikā	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
Lielle zīdītāji	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	20	40
Vidējie zīdītāji	10	10	20	20	40	30	40	40	70	120	130	160	230	330	>500
Sīkie zīdītāji	10	10	10	20	30	30	30	40	60	90	120	150	210	300	>500
Konstatējamās izmaiņas			50%					25%					10%		

Lielākā pieļaujamā nomedījamo dzīvnieku skaita noteikšana

Kāpēc medības tiek ierobežotas?

Daudz iemeslu. *Pašus medniekus interesē, lai izmantošana būtu ilgtspējīga.*

Kāpēc notiek pārekspluatācija?

nepietiekamas zināšanas par sugu,
 ekonomiskas intereses – labāk šodien nekā rīt,
 izmanto vairākas sugas, kas savstarpēji saistītas.

Kā ierobežo medības?

ar medību paņēmieniem,
 ar medību sezonu,
 ar mednieku skaitu,
 ar atļauto nomedījamo dzīvnieku skaitu.

Limiti jeb kvotas nereti efektīvākas nekā pilnīgi aizliegumi.

Limita būtība – populācija nesamazinās, ja nomedī tik, cik gadā pieaug.

Izmantotās uzskaites metodes:

- novērojumi piebarošanas un barošanās vietās,
- lenkšana ziemā,
- uzskaitē medībās ar dzinējiem,
- ziemas ekskrementu uzskaitē (iepriekšējās sezonās).

Ko neesam varējuši līdz šim:

- apvienot uzskaiti ar citu darbu,
- fiksēt tukšos novērojumus,
- atzīmēt aptverto platību,
- aizpildīt sarežģītas veidlapas, veikt regulārus pierakstus,
- nodrošināt materiālu izsekojamību no pierakstiem līdz rezultātiem,
- ietvert visas nepieciešamās sugas (trūkst nelimitēto),
- ietvert medību platības ārpus meža

Medjamo dzīvnieku bioloģijas sezonālie cikli un medību termiņi Latvijā

Sugas	Rēsts (mēn)	Grūtniecības ilgums (dienas)	Mazuļu dzimšanu (mēnes)	Mazuļu skaits (mēneša)	Dzīvnieku ilgums (gadi)	Medību sezonu (mēnesis, dienas)												Piezīmes		
						I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII			
P. zūks	II-III	40-50	III-IV	2-9(3-5)	8-13															
B. zūks	II-III	51	IV-V	8-13(3-5)	8-12															
Vāvere	III-IV	35-40	V-VI	2-10(3-7)	6-12															
Bērs	III	105-107	IV-V	2-5	19															
Oskāra	IV-V	30-40	V-VI	3-14(5-7)	5															
Vāls	III	62-75	IV-V	1-13(4-6)	15-30															
Lapsa	II-III	52-56	V-VI	3-13(4-6)	5-8															
Jemrats	II-III	60-70	IV-VI	4-13(6-9)	6-7															
Āpis	III-V	271-376	III-IV	1-6(2-3)	15															
Artenis ūdele	II-III	43-65	IV-VI	1-12(4-5)	7-10															
Seska	III-V	42	V-VI	2-13(4-6)	12															
Mēža čarna	VI-VIII	236-275	IV-V	2-8(2-4)	14-16															
Līss	III	64-74	V-VI	2-3	14															
Meža cūka	XII	114-140	III-V	2-13(5-6)	10-12															
Stalbrādis	IX-X	235-245	V-VI	1-2	20															hali, gvas, tdi, nepieciešami hali.
Sirma	VII-VIII	270-280	V-VI	1-3	12															kasas kārtni
Abis	VIII-IX	240-250	V-VI	1-3	18-30															

Medību šaujamo ieroci:

- priekšgalā militārās tehnoloģijas - iznīcināt mērķi jebkuriem līdzekļiem;
- medībās jānodrošina iespēja nogalināt selektīvi;
- medijumam nedrīkst nodarīt nevajadzīgas ciešanas;
- medniekam jāatrod savs medijums;
- medību ierocis vienlaicīgi ir kulta priekšmets, relikvija, jāapmierina individuāla gaume un prasības;
- jāatbilst noteiktiem drošības kritērijiem.

Medību šaujamo ieroci:

- gludstobra bises

Kalibrs - 10-32

Skrotis: 12 nr. - 1,25 mm
 4/0 - 5,00 mm
 solis - 0,25 mm
 Renkuļi: 5,5 mm - 9,0 mm

1 mārciņa Pb
 = 0,4536 kg

- vītņstobra šautenes (karabīnes)

Kalibru nosaka stobra resnums mm

